

Balle børnehave

Den styrkede pædagogisk læreplan 2023

balle
BØRNEHAVE

Indholdsfortegnelse

Velkommen til Balle Børnehave	3
Hvem er vi?	4
Grupperne.....	5
Lille Stjerne gruppe.....	5
Stor Stjerne gruppe	5
Astronaut gruppen	5
Dagtilbudsloven.....	6
Den styrkede pædagogiske læreplan	6
Læringsblomsten	7
Den fælles pædagogiske grundlag i Balle Børnehave	8
Barnesyn	10
Dannelse og børneperspektiv	11
Leg	12
Læring	13
Børnefællesskaber.....	14
Pædagogisk læringsmiljø	15
Forældresamarbejde	16
Børn i udsatte positioner	17
Sammenhænge – Den gode overgang til skolen	18
Inddragelse af lokalsamfundet	19
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	20
De seks læreplanstemaer	21
Alsidig personlig udvikling	21
Social udvikling	23
Kommunikation og sprog	25
Krop sanser og bevægelse.....	27
Natur, udeliv og science	29
Kultur, æstetik og fællesskab.....	31
Inddragelse af forældrerådet.....	32
Dokumentation og evalueringskultur.....	32

Velkommen til Balle Børnehave

Balle Børnehave er en privat daginstitution, vi modtager børn i alderen 3-6 år og har en årsnorm på 28 børn. Vi arbejder under dagtilbudsloven og de politiske rammer som er i Vejle kommune.

Siden 2004 har alle dagtilbud i Danmark skulle arbejde med børns læring med udgangspunkt i en pædagogisk læreplan. Som led i at styrke kvaliteten i dagtilbud, blev det som en del af dagtilbudsaftalen *Stærke dagtilbud – alle skal med i fællesskabet* fra 2017 aftalt, at der skulle udarbejdes en ny lovgivningsmæssig ramme, for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. De nye regler blev vedtaget i Folketinget i maj 2018. Lovændringen omfatter mange nye elementer, der gør at alle dagtilbud, skal arbejde målrettet med de nye styrkede læreplaner. Elementerne i den styrkede læreplan, skal implementeres i dagtilbud senest d.1.juli 2020

Alle daginstitutioner skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan, der udgør rammen for alle børns læring. Hvilken læreplan kommer an på institutionen, da alle institutioner skal udarbejde deres egen læreplan. I Balle Børnehave er vores læreplan udarbejdet af medarbejdere og den pædagogiske leder også er den drøftet i forældrerådet. Den pædagogiske læreplan skal fungere som et redskab, der via korte relevante overvejelser, refleksioner og eksempler, skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde i Balle Børnehave.

For at kunne lave denne skriftlig pædagogisk læreplan for Balle Børnehave, har det krævet mange overvejelser, snakke, diskussioner, meget bliver vendt på hovet og prøvet af, hvad fungerer godt og hvad gør ikke. Det har været og er stadig en spændende proces og der vil være behov for justeringer undervejs. Under udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan, er det meget vigtigt for os, at barnet er i centrum og vi er meget enige med formålsbestemmelsen fra *Den styrkede pædagogiske læreplan – Rammer og indhold* som skriver:

*”Formålsbestemmelsen fastsætter, at dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem et **trygt og pædagogisk læringsmiljø, hvor legen skal være grundlæggende**, og der skal tages udgangspunkt i et børneperspektiv. Børneperspektivet er skrevet ind i formålsbestemmelsen for at tydeliggøre, **at barndommen har værdi i sig selv**, og at det pædagogiske læringsmiljø skal tage udgangspunkt i et børneperspektiv, uanset om der er tale om hverdagssituationer, børneinitierede aktiviteter eller voksenplanlagt forløb.”*

Rigtig god læselyst 😊

Personalet i Balle Børnehave

Hvem er vi?

Balle Børnehave er en mindre daginstitution, det afspejler sig i hverdagen, da støjniveauet er lavt og dette giver plads til fordybelse. Hvor nærvær, tryghed, glæde, relationer og et tæt forældresamarbejde er i centrum. Forudsigelighed og genkendelighed er en vigtig del af hverdagen, det skaber tryghed og overskud for både børn og voksne. Det forstærkes af, at vi prioriterer en god normering og det er med til at børn og personale er glade, trives og udvikler sig.

I Balle Børnehave er der plads til forskellighed og i pædagogernes anerkendende tilgang til børnene, skabes der rum for nærvær og tryghed. Omsorg og respekt for barnets følelser og behov, er vigtige forudsætninger for det enkelte barns selvværd, hvorfor dette også vægtes højt. Personalet vil opleves som autentiske voksne og fungerer i dagligdagen som gode rollemodeller. De følger børnenes spor og ser børnene som dem de er. I den daglige praksis sættes humoren og den gode tone i højsædet og kommunikation og åbenhed er generelt en vigtig medspiller både blandt børn, pædagoger og forældre.

Det er Balle Børnehaves formål at skabe et rummeligt miljø, der kan styrke barnets personlige, faglige, kreative, sociale og kropslige kompetencer. Kreativitet og udfoldelse i hverdagen tydeliggøres i børnehavens indretning, hvor alt står i børnehøjde og er synligt fremme det indikerer, her er der plads til at udforske. De ydre rammer, samt skolens faciliteter, inviterer netop til børnenes kropslige udfoldelse. Kropslig og motorisk udfoldelse er en af vores kerneværdier, da børns motoriske udvikling har stor betydning for deres indlæring når de skal i skole.

I Balle børnehave har vi fokus på:

- **IDRÆT**
Bevægelse, motorik, mindfulness og leg
- **KREATIVITET**
Musik, madlavning og kreativ udfoldelse
- **FACILITETER**
Legepladser, haller og musiklokaler
- **NORMERING**
Tryghed, nærvær og tid til det enkelte barn
- **OPLEVELSER**
Årlig lejr tur samt ugentlige ture ud af huset
- **DEN GODE OVERGANG TIL SKOLE**
Tæt samarbejde til Balle Friskole

Grupperne

I Balle Børnehave er børnene aldersinddelt i 3 grupper. Det er de, da jævnaldrende i visse situationer har stor glæde af hinanden og det udviklingstrin de er på. Men vi er også bevidste om at børne lærer meget af hinanden på tværs af alder og køn og det har stor betydning for deres udvikling. Da vi er en lille institution, er vi også dagligt sammen på tværs af grupperne og alder.

Lille Stjerne gruppe

Den lille stjerne gruppen er de 3-4 årige børn, de er lige startet i børnehaven. De skal først og fremmest lære/guides i, hvordan man går i børnehaven. Hvor spiser vi, hvor er toilettet, hvor sover vi og meget mere. Særligt skal de lære, hvordan de skaber relationer til de andre børn og hvordan de indgår i fællesskabet. Vi arbejder med legekompeterencer, færdigheder, selvhjulpnehed, motorik og sprog.

Stor Stjerne gruppe

Den store stjerne gruppen er de 4-5 årige børn, her arbejder vi videre med færdighederne fra den lille stjerne gruppe. Børnene er blevet ældre og dermed vil kravene vi stiller til dem også vokse, de vil blive mere selvhjulpne og vi påvirker dem i en positiv retning. Fokus vil være på bevidsthed på omverden, der handler om at kunne skabe en begyndende forståelse for sammenhæng imellem krav og formål, samt en forståelse for, at der forventes noget af dem, når de er en del af et fællesskab. At kunne mestre ting selv og finde en ven eller en voksen, hvis man har behov for hjælp.

Astronaut gruppen

Astronaut gruppen er de 5-6 årige børn, her skal vi støtte dem i deres generelle udvikling. Vi arbejder med at gøre børnene mere selvstændige, selvhjulpne og styrker dem i at tro på sig selv og dermed styrke selvværdet. Vi arbejder meget med den gode tone, hvordan snakker vi til og med hinanden, mobning og at vi hjælper hinanden. Vi hjælper børnene med at deltage i forpligtende fællesskaber og har fokus på personlige udfordringer og hvordan vi takler disse, både når der er succes, men også når der er nederlag. Vi hjælper børnene med at kunne mestre overgangen til skole, med de krav og forventninger det indebærer. Gruppen bliver også førskolegruppen fra 1. januar til 1. april hvert år. I den periode arbejder vi sammen med skolen, for at styrke børnene og gøre dem trygge i overgangen til skole.

Dagtilbudsloven

I Balle Børnehave er Dagtilbudsloven det grundlag, vi skal tage udgangspunkt i og på baggrund af den, udarbejde den pædagogiske praksis. Hermed sikres arbejdet med de pædagogiske læreplaner ved, at vi etablerer pædagogiske læringsmiljøer, der tilgodeser barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse i et trygt miljø, der tager hensyn til det enkelte barns alder og modenhed.

Dagtilbudsloven kan læses her: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/2>

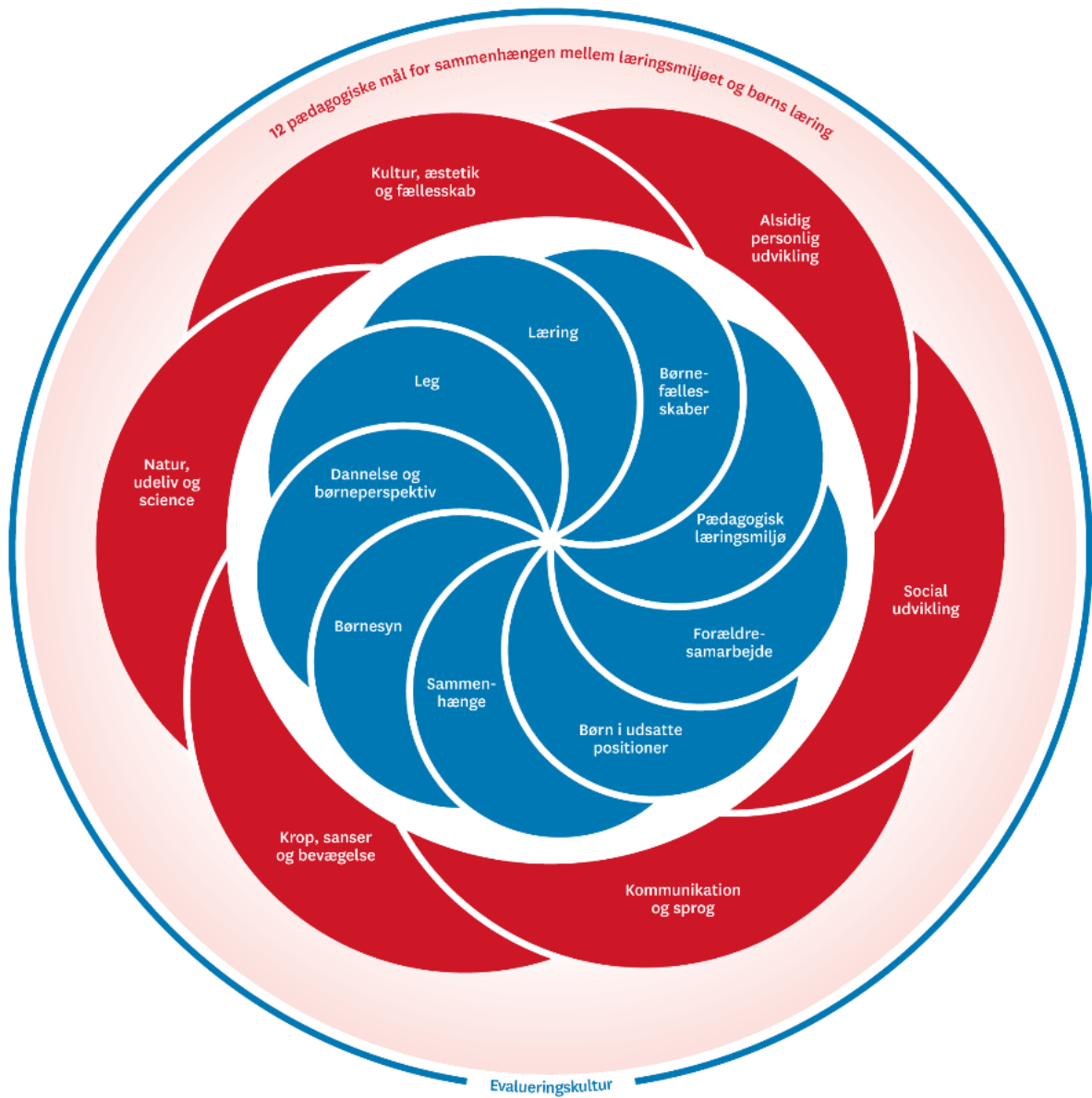
Den styrkede pædagogiske læreplan

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: *”Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold”*, den kan findes på: www.emu.dk under overskriften *”Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold”*.

Vores pædagogiske læreplan er vores arbejdsgrundlag, et arbejdsredskab som vi ønsker, skal udøves og afspejle vores daglige pædagogiske arbejde, og videreudvikle kvaliteten af vores praksis gennem daglige refleksioner. Vi ser læreplanen som et værdifuldt, brugbart og dynamisk redskab som støtter os i hverdagen og giver en ramme for at arbejde systematisk med at planlægge, følge op og videreudvikle kvaliteten. Læreplanen skal være vores fælles faglige fokus, et redskab og rammen for alle børns udvikling, læring, trivsel og dannelse. Den pædagogiske læreplan skal evalueres hvert andet år.

Vi arbejder ud fra læringsblomsten, da den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Læringsblomsten

Den fælles pædagogiske grundlag i Balle Børnehave

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 2

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

Elementer i det fælles pædagogiske grundlag:

- **Børnesynet**
Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv**
Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Legen**
Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring**
Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber**
Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø**
Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunkt for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde**
Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner**
Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng med børnehaveklassen**
Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

”Loven fastsætter, at alle elementer i det pædagogiske grundlag skal være udgangspunktet for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af ex. børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer såsom ex. forældresamarbejdet og arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end i andre.”

Vi vil forsøge at omsætte vores hverdag med ord, som på bedste vis beskriver vores pædagogiske grundlag i Balle Børnehave. Vi er opmærksomme på, at den måde vi som voksne handler og agerer på, er et udtryk for vores egne holdninger, normer og værdier, som er en del af vores menneskesyn.

***Bag enhver pædagogisk handling, ligger der altid pædagogiske overvejelser.
Disse indeholder synet på barnet, dets udvikling og læring.***

Balle Børnehave er en institution, hvor vi favner bredt og der er plads til forskellighed og små skævheder.

Barnesyn

”Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år.”

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

I Balle Børnehave vil vi altid tage udgangspunkt i det enkelte barns udvikling og ressourcer, vi ser barnet som et kompetent og selvstændigt individ. Hvor vi ser vigtigheden i, at hvert barn har sin helt egen personlighed. Samtidig er det vores opgave at vi kan understøtte barnet i sin udvikling, i et fællesskab med plads til alle og sikre at barnet er i et konstant udviklende læringsmiljø, hvor legen skal være grundlæggende

Vi mener, at børn skal have plads og tid til at være børn, plads til at være forskellige og tid til at udvikle sig i forskellige tempi. De skal opleve nærvær, omsorg, tryghed og synlige voksne, hvormed fundamentet for udvikling etableres. Vi tror på at udvikling sker gennem relationen til en betydningsfuld voksen. En voksen der med positive forventninger ser barnet ud fra dets aktuelle ståsted. I en legende tilgang opbygger vi relationen og derigennem udfordrer vi dem til at kunne ”mestre selv”. Vi skubber dem kærligt og tilpas, så de får små succes, men støtter og guider også, når det er svært og tingene ikke helt lykkes.

Vi ser vigtigheden i og det skal samtidig komme barnet til gode, at flere voksne har øje på enkelte barn, da vi som mennesker observerer og oplever verden forskelligt. Hver gang vi har personalemøde, vender vi alle børn, det er noget vi prioriterer meget højt. Det gør vi, for at komme omkring hele barnet og dermed kunne hjælpe, støtte og guide på bedste vis. Her reflekterer vi også over egen praksis, da dette også har stor betydning for barnet og huset generelt. Efter mødet har vi fra måned til måned fælles mål, ingen er i tvivl om, hvor vi skal sætte ind og hvordan skal arbejde med det enkelt barn, gruppen, forældrene og som personale.

Vores hverdag er bygget op om faste rutiner, som skaber genkendelighed for den enkelte. Hvert barn har sin egen garderobeplads som i en opstartsfasen skaber tryghed, et sted hvor der også er plads til en krammebamse, hvis der i perioder er behov for have en med.

Dannelse og børneperspektiv

”Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe.”

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

I Balle Børnehave ser vi dannelse som en proces, hvor det enkelte barn lærer at tage ansvar, både for sig selv, men også for andre. I kontakten og mødet med andre, opøves kompetencer og forudsætninger for at se sig selv som en del af et større fællesskab. Kvaliteten i samspil og relationer er afgørende i forbindelse med en dannelses proces.

Vores fokus på børneperspektivet er derfor meget betydningsfuldt. Vi ser barnet som et individ med retten til egne meninger, følelser, tanker og behov, hvilket også kendetegner vores måde at indgå i samspil med barnet. Vi arbejder dagligt med at finde en god balance mellem voksenstyrede og børneinitierede aktiviteter. Vi har særligt fokus på, at vi som voksne er ansvarlige for at sætte tydelige rammer som tager afsæt i børneperspektivet og hvor børnene har rig mulighed for medindflydelse, medbestemmelse og medansvar på indholdet. Vi bruger observationer og børneinterviews med henblik på, at sikre et kvalificeret fokus på børneperspektivet.

Vigtigt for os, når vi snakker dannelse og børneperspektiv:

- At vi møder barnet ligeværdigt og anerkendende, med interesse i og respekt for barnets meninger, handlinger og følelser.
- At vi aflæser hvad børnene er optaget af, interesseret i og nysgerrige på og inddrager deres ideer i vores planlægning.
- At vi har fokus på processen
- At vi giver børnene valgmuligheder
- At vi er omstillingsparate og føler barnet/børnenes spor.
- At vi skaber rum for, at børnene kan gøre sine egne erfaringer at være på usikker grund for en stund og det er ok at fejle, alt behøver ikke være perfekt først gang.
- At vi møder, respekterer og udfordrer børnene, når de er i forskellige situationer. Stiller os kritiske i spisesituationer, samspil, aktiviteter mm.
- At vi er tydelige rollemodeller i samspillet med hinanden og børnene og ”tør fjolle, grine og fejle”.
- At vi tilstræber at skabe forudsætninger for, at børnene indgår i et fællesskab, hvor de kan øve sig i at vente på tur, udsætte egne behov, tage hensyn til hinanden, ser sig selv som en værdifuld del af fællesskabet og at det enkelte barn tager sin plads i fællesskabet.
- At vi har fokus på udvikling af selvtillid og selvværd og børnene får nogen gode værdier med sig, at de udviser hensyn og hjælper hinanden.

Leg

”Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.”

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

Legen er grundlæggende for børns udvikling...

Legen har høj prioritet i Balle Børnehave, vi mener at legen er en vigtig grundsten for børns udvikling. Børn leger ikke for at lære, de leger for at lege. Vi har stor fokus på at finde en god balance mellem voksenstyret aktiviteter og børns egne lege og er opmærksomme på at de ofte ”flyder sammen” og kan være til glæde, gavn og inspiration for hinanden. I legen udvikles kreativitet, nysgerrighed, fantasi, robusthed, følelsesmæssig og social udvikling. Her prøves de sociale spilleregler af, ved at afprøve grænser, samarbejde, forhandle, give plads, sige til og fra og gå på kompromis.

Vigtigt for os, når vi snakker leg:

- At vi ser stor værdi i børns spontane lege
- At vi er afventende, åbne og giver plads til børnenes egne legeinitiativer.
- At vi inspirerer, udfordrer og vejleder med henblik på, at understøtte det enkelte barns legeevne og legen.
- At vi er opmærksomme på legens udvikling, at alle børn trives i legen og vi støtter børnene med nye input, hvis der skulle være behov for det.
- At vi ser konflikter som en naturlig del af legen, der kan være udviklingsskabende.
- At vi støtter børnene når de får et ”nej” til leg.
- At vi sikrer, at ingen børn bliver systematisk udelukket fra leg.
- At vi ikke afbryder børns leg unødvendigt. Er de gode lege i gang, kan planlagte aktiviteter udsættes.

Læring

”Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.”

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

Når børn leger lærer de rigtig mange ting, de udvikler sproget, motorikken, fantasi, sociale kompetencer og meget andet. Læring sker i forskellige stadier, her er vi særlig opmærksomme, da læring til tider også kræver en tydelig voksen. En voksen der er bevidst om, hvornår læring kræver at en voksen går forrest, guider og viser vejen, men også er bevidst om, hvornår man trækker sig, så barnet lærer at mestre selv. Vi er bevidste om situationer, der er svære for børnene, hvordan vi får dem italesat og hjælper børnene med selv at sætte ord på det der er svært og hjælper med at finde mulige løsninger og redskaber til at kunne takle det svære, når det opstår.

Vigtigt for os når vi snakker læring:

- At vi er bevidste om, at læring finder sted hele tiden. I leg børnene imellem eller voksenstyret, når vi arbejder med temaer, men også i rutinesituationer som på badeværelset når vi vasker hænder, i garderoben, i spisesituationer, når børnene skal sove, når vi henter mad i køkkenet og mange andre steder.
- At læring skal være sjovt
- At vi igennem læring styrker barnets selvtillid og selvhjulpethed, at vi tilpas opfordrer og udfordrer barnet i det der er svært. ex. når vi guider barnet til selv at tage jakken på og lyne den.
- At vi er bevidste om, at læring gerne må tage tid, det behøver ikke være målbart.
- At vi er omstillingsparat, når nyt pludseligt opstår, hvor læring er til stede, det er ok at udsætte det planlagte.
- At vi er struktureret og arbejder bevidst med børns trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- At vi arbejder med temaer, hvor børn og voksne kan fordybe sig i længere perioder.
- At vi deler børnene i mindre grupper, så der skabes ro til fordybelse.

Børnefællesskaber

”Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.”

Forarbejder til dagtilbudslovens § 8, stk. 2

Vi har særlig fokus på børnefællesskaber, da alle har ret til og skal have muligheden for at indgå i meningsfulde fællesskaber. Det er vores ansvar at sikre det enkelte barns adgang til børnefællesskabet og vi lærer børnene, hvad det vil sige at være en del af et større fællesskab. I den forbindelse er de voksne vigtige rollemodeller, men vi lærer også de større børn, at være gode rollemodeller for de mindre børn. Samtidig har vi fokus på, hvordan vi bedst mulig får inddraget forældrene, da de også har et medansvar i forhold til at skabe et velfungerende børnefællesskab, præget af anerkendelse af alle familier uanset disses forudsætninger. Forældreinddragelsen kan styrke barnets mulighed for deltagelse.

Vigtigt for os, når vi snakker børnefællesskaber:

- At vi anerkender hinanden og taler pænt til og om hinanden. Hjælper hinanden store som små. Har empati og behandler andre som vi gerne selv vil behandles.
- At vi er synlige voksne, vi er opmærksom på gruppen, vi er lydhør og guider i konflikter og vi gør vores bedste for at hvert enkelt barn, føler sig set, hørt og forstået.
- At vi anerkender børns forskelligheder, sætter ord på det og sætter ord på barnets sociale færdigheder.
- At rutiner og gentagelser er en stor del af vores hverdag, så børnene får de bedste forudsætninger for at kunne tilegne sig færdigheder til de sociale spilleregler i fællesskabet.
- At vi har fokus på at skabe og tilrettelægge dagligdagen og forskellige aktiviteter, i de bedste lege og læringsmiljøer, der giver mulighed for at børnene kan afprøve forskellige positioner i fællesskabet, med henblik på at styrke børnefællesskabet.
- At vi er opmærksom på at skabe lege i forpligtende fællesskaber, men også i selvvalgte fællesskaber.
- At vi skaber børnefællesskaber på tværs af alder, køn og grupper.
- At vi er opmærksom på, at vi ikke unødvendigt forstyrre børnene i deres leg.
- At vi opfordrer børnene til at hente en voksen, når et barn har slået sig eller er ked af det.
- At vi er på forkant med mobning, ved at vi sammen med børnene italesætter mobning. Hvad er mobning, hvad gør det ved den der bliver mobbet, men også hvad det gør ved den der mobber. Vi lærer børne at samarbejde også når det er svært. Vi har temauger, hvor overskriften er ”hvad er en god ven”.
- At vi opfordrer forældrene til at lave legeaftaler børnene imellem.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.”

”Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 3

Læringsmiljøer finder sted alle steder hele dagen og personalet har ansvaret for at skabe et godt og trygt læringsmiljø, hvor legen skal være grundlæggende og der skal tages udgangspunkt i et børneperspektiv. Samtidig skal vi også være opmærksom på at skabe læringsmiljøer i de daglige rutiner. Ex at puslesituationen ikke kun handler om at få en ren ble, men at vi taler med barnet, så barnet får stimuleret sine følelsesmæssige tilknytning og sproglig udvikling, at garderobesituation er et rart sted at være, hvor barnet støttes i selvhjulpethed ved at tage tøj af og på, at barnet lærer at tage hensyn til andre i spisesituationer, at vi hele tiden er bevidste om at arbejde med barnets alsidige personlige og sociale udvikling.

Vigtigt for os, når vi snakker pædagogisk læringsmiljø:

- At alle voksne er rollemødelles, der er anerkendende, engagerede og reflekterer over egen praksis.
- At vi er synlige voksne, der skaber tryghed, tillid og nærvær.
- At vi giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes igennem planlagte voksenstyrede aktiviteter, børnestyrede aktiviteter, spontane aktiviteter, leg og daglige rutiner mm.
- At vi i børnehaven skaber rum i rum, der ligger op til leg og læring. At vi indimellem rykker rundt på tingene og gemmer legetøj væk og finder nyt frem, for at nye lege kan opstå og børnene kan udvikle deres fantasi.
- At kreativitet er i børnehøjde.
- At vi har børnemiljøvurdering hvert andet år.
- At vi kan tilbyde en legeplads med klatretårn, gynger, bålplads, moon car og motorik bane. Vi låner skolens legeplads og haller med pomfritgrav og trampoliner. Vi bruger skoven og byens legeplads, vi tager på tur ud af huset og vi er på lejr en gang om året.

Forældresamarbejde

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 6

I Balle Børnehave vægter vi forældresamarbejde meget højt, vi tror på dialog, åbenhed og ærlighed og vigtigt at vi har gensidigt respekt og indsigt i hinandens verdner. Når forældrene afleverer deres børn om morgenen, skal de være trygge og tage på arbejde med glæde og ro i maven, en god aflevering har stor betydning for barnet dag. Vi bruger humor og smil i vores arbejde og ønsker en tillidsfuld relation til forældrene, hvor vi kan være i åben dialog om barnets bedste.

Vigtigt for os, når vi snakker forældresamarbejde:

- At vi møder forældrene med respekt for deres værdier og holdninger.
- At vi prioriterer en god aflevering og vinker farvel til mor og far sammen med barnet.
- At vi er synlige og informerer løbende om, hvad der rører sig i børnehaven, både en til en med forældrene, men også på vores info tavle i børnehaven og via intra systemet VIGGO.
- At vi fortæller den gode historie og små stjernestunder.
- At vi kontakter forældrene, hvis der opstår situationer med deres barn, der er vigtigt for dem at vide.
- At vi har opstartssamtale når barnet starter i børnehaven, en 6 måneders samtale og en samtale inden skolestart. Samtidig informerer vi forældrene om, at vi altid har tid til en samtale udover de planlagte, hvis der opstår behov for det.
- At vi tager den svære samtale, når der er behov for det.
- At vi har arrangementer i børnehaven, der styrker samarbejdet forældre og personalet imellem og samtidig giver forældrene mulighed for at lære hinanden at kende indbyrdes.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 5

Vi er særlig opmærksom på børn i udsatte positioner. Når vi gennemgår alle børn til personalemøde, er det også de børn vi bruger tid på, hvordan hjælper vi dem bedst muligt. Børn er forskellige, de har hver sin personlighed og hver enkel er unik. Børn der er udfordret, skal på ingen måde få følelsen af at være forkert. Vi tager barnet alvorligt, viser tryghed og nærvær, møder barnet anerkendende og ser barnet uden at dømmе. Vi arbejder med de ressourcer barnet har og vi tilstræber os på at give barnet følelsen af, at være ok, som man er. Så vidt det er muligt, inddrager vi barnet i fællesskaber med andre børn og vi er til stede, så barnet får små succes.

Observere vi et barn der ikke trives, kontakter vi som det første forældrene, hvor vi i gensidig dialog og tæt samarbejde, finder den bedste løsning for barnet. Ved fælles hjælp laver vi en handleplan, hvor vi afprøver forskellige tiltag, over en rum tid. Har det ikke en positiv effekt, der bringer barnet i bedre trivsel. Kontakter vi TCBU som er Tværfaglig Center for børn og unge i Vejle Kommune. Det er eksterne sparringspartnere som tale- høre konsulenter, psykologer, pædagogiske rådgivere og fysioterapeuter mm. som er tilknyttet Balle Børnehave. I perioder arbejder vi også sammen med sundhedsplejen. Det er vigtigt for os, at vi hele tiden tager udgangspunkt i barnet og de behov det kalder på. Vi må aldrig være for stolte i vores faglighed, vi skal handle, når der er behov for det. Vi skal være bevidste om, at ekstern sparringspartner er til glæde og gavn for barnet, familien og børnehaven.

Sammenhænge – Den gode overgang til skolen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 6

Børn har brug for tryghed, tid og forudsigelighed, når de skal vænne sig til et nyt miljø. Derfor har vi i Balle børnehave stor fokus på den gode overgang fra børnehave til skole. Det har stor betydning for det enkelte barn, at det føler sig tryk og ”hjemme” i det nye miljø, for bedre at kunne lære nyt og mestre hverdagen.

Det år barnet skal starte i skole, starter barnet i førskolegruppen/Midgård 1. april på skolen. I børnehaven arbejder vi fra januar til april med og få børnene til at føle sig integreret og trygge ved skolen.

- Vi er med til morgensang på skolen en gang om ugen
- Vi leger i Midgård/Bifrost en formiddag om ugen
- Børnene er med til at hente mad i skolens køkken
- Børnene bruger skolens toiletter
- Vi leger på skolens legeplads
- Vi er med til arrangementer på skolen
- Vi har overleveringssamtale med skolen

Vi er også bevidste om den gode overgang, for de børn der ikke skal til Balle Friskole, men til en anden skole i nærmiljøet. Her besøger vi også den kommende skole, har overleveringssamtale og deltager i de arrangementer skolen har.

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Dagtilbudslovens § 8, stk. 6

I Balle Børnehave forsøger vi, så vidt det er muligt at inddrage lokalsamfundet.

- Vi anvender byens legeplads.
- Vi går på opdagelse i den lokale skov.
- Vi er til julegudstjeneste i Balle valgmenighed.
- Vi er til julearrangement i den lokale Brugs, hvor vi laver pynt til juletræet.
- Vi bruger Friskolen og efterskolens faciliteter.
- Vi går ture i byen og snakker om, hvad vi ser og møder på vejen og samtidig lærer vi trafikken af kende.
- Vi tager også på ture med skolens bus, hvor vi tager til Vejle bibliotek, Give Egnens Museum, Økolariet, til juletræsfest i Vejle, vi besøger Engelholms slot og meget mere.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

For at børn (og voksne) kan trives, udvikles, lære og dannes, er det altafgørende, at vi har et godt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø. Vi har løbende fokus på det gode børnemiljø, hvert andet år, laver vi en børnemiljøvurdering. Vi bruger en til to uger, hvor alle både børn, voksne og forældre bliver inddraget. Vi er kreative, laver interview og tager billeder mm. Alt bliver til sidst hængt op synligt i børnehaven. Vi evaluerer og vurderer på børnemiljøvurderingen og laver om på rutiner, indretning og køber ind, hvis der er behov for det.

Det fysiske børnemiljø:

Børnehaven er indrettet med møbler, der skaber rum i rummet, med henblik på at give mulighed for ro til fordybelse og relativ uforstyrret leg. Vi har et rum, vi kalder "puderummet" her, er der plads til fysisk udfoldelse som dans, løb, bevægelse, motorikbane, vildere lege mm.

Vi har fokus på at sikre et rimeligt støjniveau, vi italesætter overfor børnene, at vi skal snakke med små stemmer. Vi har et "øre" der lyser rødt, når der er for meget støj, den er børnene meget opmærksom på og den er med til at holde støjniveauet nede. Vi er særligt opmærksomme på god hygiejne med håndvask, rengøring og hyppig udluftning. Vi har gulvvarme i hele huset, det giver rig mulighed for at børnene kan gå i strømpesokker eller bare tæer.

Det psykiske børnemiljø:

I Balle Børnehave taler vi pænt, vi siger godmorgen til hinanden, når vi møder ind og farvel, når vi går hjem, det gælder alle, både børn, voksne og forældre. Som tidligere beskrevet, prioriterer vi højt, at det enkelte barn, hver dag, vinker farvel til sin mor og far sammen med en voksen, da det har stor betydning for resten af dagen. Vi er synlige voksne, vi er rollemodeller, vi ser vigtigheden i et godt samarbejde kollegaer imellem, hvor smil og humor er en stor medspiller. Er vi som voksne glade og trives, smitter det af på børnene og det skaber trivsel. Vi snakker med børnene i børnehøjde, vi er meget bevidste om, at vi taler til dem og snakker med dem, som vi gerne vil have, de taler til os. Vi er bevidste om at vi ikke hæver stemmen, da det ikke er til gavn for nogen.

Vi prioriterer at opdele børnene i mindre grupper, med øget mulighed, for nærvær og fordybelse og derved møde den enkeltes behov. Vi forsøger at skabe et godt og trygt miljø, hvor der er struktur og forudsigelighed, men hvor der også er plads til spontanitet. Vi har fokus på børnenes forskelligheder, deres sociale færdigheder, legerelationer, venskaber og børnefællesskaber.

Det æstetiske børnemiljø:

Vi forsøger at indrette og udsmykke børnehaven med henblik på at motivere, udfordre, inspirere til aktiviteter, fysisk udfoldelse, leg, kreativitet og sanssemæssige oplevelser. Meget af den udsmykning der er i børnehaven, er udsmykning børnene har været med til at lave og vi har jævnligt udskiftning i det. Det meste af legetøjet er tilgængeligt, så børnene kan nå det eller se det. Vi bestræber os på at sortere legetøjet i kasser, så det virker indbydende og overskueligt. Alt kreativitet står i børnehøjde, til inspiration for børnene. Vi fejrer højtider og pynter børnehaven op med billeder, klip, pailletter mm. som børnene selv laver.

De seks læreplanstemaer

Balle Børnehave skal etablere et pædagogisk læringsmiljø for børn gennem hele dagen, hvor de seks læreplanstemaer **Alsidig personlig udvikling, Social udvikling, Kommunikation og sprog, Krop, sanser og bevægelse, Natur, udeliv og science, Kultur, æstetik og fællesskab** skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for rammerne af de seks læreplanstemaer, med tilhørende to mål for hvert tema. Nedenfor har vi beskrevet, hvordan vores læringsmiljø understøtter børnene i de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

§ 3 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

I Balle Børnehave er hvert enkelt barn unik og sin helt egen og det er vores fornemste opgave at se hele barnet og behandle barnet med respekt og ydmyghed. Vi gennemgår alle børn til personalemøde, da vi ser vigtigheden i at samle observationer fra alle personaler i forhold til hvert enkelt barn. På den måde sikre vi, at vi kommer omkring "hele barnet" og ud fra dette, kan vi lave en plan for, hvilken tilgang vi skal have til barnet og hvad der skal sættes i gang for at barnet bedst mulig kan være i trivsel og opbygge selvværd. Når vi har været omkring det enkelte barn, ser vi på børnefællesskabet og hvordan de bedst mulig kan indgå i disse. Vi er bevidste om og italesætter, hvor stor betydning vi som voksne har i barnets liv og vigtigheden i, at vi er nærværende og omsorgsfulde rollemodeller børnene kan spejle sig i.

Tiltag

- Vi skaber en tryk og sikker base, hvor der er mulighed for læring, trivsel, udvikling og dannelse i struktureret rammer.
- Vi skaber et læringsmiljø der fremmer børns engagement og deltagelse i leg og aktiviteter.
- Vi er bevidste om at vi er betydningsfulde, nære og tillidsgivende voksne og det skal vi efterleve med stor respekt.
- Vi skal være opmærksom på barnets nærmeste udviklingszone og generelt skal vi understøtte barnets udvikling.
- Vi giver barnet alderssvarende udfordringer der giver barnet succeser.
- Vi understøtter barnet i at blive selvstændig og selvhjulpen.
- Vi skal følge barnets spor og lade barnet være nysgerrig og medbestemmende.
- Vi vil hjælpe barnet i at indgå i legefællesskaber, så det får oplevelsen af at være betydningsfuld. Vi vil guide, vejlede og deltage aktivt i legen, hvis der er behov for det.
- Vi laver aktiviteter og lege på tværs af grupper, alder og køn og dermed skaber empati og forståelse store og små imellem.
- Vi vil være tydelige og synlige voksne, der vil opmuntre til, at vi taler pænt og hjælper hinanden. At vi taler til hinanden som vi gerne selv vil tales til.
- Vi støtter barnet i at kunne mærke egne følelser og behov.
- Vi møder barnet i børnehøjde, vi siger altid godmorgen og farvel og benævner barnets navn.
- Vi lærer barnet "bordskik" og barnet lærer at rydde op efter sig selv, samt holde styr på egen ting og garderobe. Vi er meget opmærksom på, at hverdagsrutiner har stor betydning for barnets udvikling.
- Vi følger op på eventuelle konflikter og generelt følger op på det børnene oplever i børnehaven og i hjemmet.
- Vi er i tæt dialog og samarbejde med forældrene omkring barnet. Vi er ærlige og handler med det samme, når noget opstår. Af hensyn til barnet vurderer vi hver gang, om det er en samtale der kan tages, når forældrene henter barnet eller det kræver en opringning, da barnet ikke skal høre alt.
- Vi understøtter børn i udsatte positioner og sparrer med TCBU, hvis der er behov for det.
- Vi lægger stor vægt på og arbejder konstruktivt med overgangen fra børnehave til skole.
- Vi er opmærksom på, at personalegruppen skal fungere, der skal være humor og vil skal kunne sige tingene som de er, vi skal ikke gemme på tingene. Vi skal være nærværende voksne med et glimt i øjet. Da vores humør og måde at agere på, smitter af på børnenes trivsel.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Børn i dagtilbuddet skal deltage i sociale fællesskaber, hvor de oplever at høre til, og hvor de kan bidrage værdifuldt og relevant til fælles lege, aktiviteter og samvær. Alle børn, og særligt børn, der længerevarende befinder sig i udsatte positioner, er afhængige af, at det pædagogiske læringsmiljø opfatter forskellighed som en ressource og understøtter muligheden for deltagelse og medindflydelse til fælles glæde og engagement.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

§ 5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

I Balle Børnehave er vi meget opmærksom på social udvikling blandt børnene. Da barnets relationer til andre mennesker, udvikler empati og sociale relationer. Vi har fokus på og arbejder med relationer, vi skal sikre at alle børn er aktive deltagere i fællesskaber og at de indgår i tætte relationer med andre børn og voksen. Det er vigtigt at barnet lærer og give plads til at respekterer hinandens forskelligheder.

Tiltag

- Vi anerkender børns forskelligheder.
- Vi vil skabe en "base" der er tryk og nærværende for børnene, så de har tillid til og udtrykker følelser for de voksne.
- Vi vil dele børnene op i mindre grupper og skabe fællesskaber på tværs af grupper, alder og køn.
- Vi arbejder med empati, tilknytning og sociale færdigheder.
- Vi er opmærksom på udsatte børn, de børn der har svært ved at indgå i legefællesskaber selvom de gerne vil. Her er vi bevidste om zonen for nærmeste udvikling, for at understøtte barnets deltagelse i legefællesskaber.
- Vi giver plads til at de store børn hjælper de små
- Vi øver børnene i at sige "pyt", italesætter at vi ikke altid kan vinde, få ret eller få sin vilje. "Vi tager og giver tilpas"
- Vi vil være nærværende og understøttende voksne i de tætte relationer, men også i de større fællesskaber.
- Vi italesætter og forebygger mobning igennem samarbejde og dialog. Her anvender vi mindfulness og massage barn til barn.
- Vi snakker med børnene om deres venskaber og nære kontakter til børn og de voksne. For at sikre at alle børn har tætte relationer til andre børn og som minimum til en primær voksen.
- Vi vil have fokus på sociale spilleregler i fri leg og børneinitierede og spontane aktiviteter
- Vi støtter og guider barnet i at løse konflikter, på deres niveau.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s.40-41

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

§ 7 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

Kommunikation og sprog spiller en stor rolle i Balle Børnehave, det er centralt for at danne relationer, indgå i fællesskaber og vedligeholde venskaber. Vi som personale skal være bevidste om, at vi er sproglige rollemodeller. Det har stor betydning hvordan vi henvender os til børnene og taler med dem, at vi taler/kommunikere med dem som vi gerne selv vil tales til. Vi skal være nærværende, lyttende, indlevende, nysgerrig, fortælle og have fokus på, hvad der optager børnene. Vigtigheden i at vi italesætter hvad vi laver og det gør sig gældende hele dagen, både i planlagte aktiviteter, på legepladsen, på tur, når vi spiser og i rutinesituationer. I Balle Børnehave har vi en sprogansvarlig pædagog som medvirker til at vi sikrer at vi har fokus på sprogindsatsen. Den sprogansvarlige pædagog deltager i kurser og møder hvor det er relevant, er sparringspartner til det øvrige personale og ansvarlig for at sprogscreene børnene fra 3 – 5 år. Har et barn sproglige udfordringer, kan vi hjælpe barnet alene, en til en med en voksen eller en i en mindre sproggruppe, alt efter behov. I sproggruppen arbejdes der fokuseret med de aktuelle udfordringer. Ser vi ikke en ændring hos barnet, kontakter vi tale – hørekonsulent, ekstern sparring hos TCBU. Desuden skal den sprogansvarlige pædagog også være i dialog og tæt samarbejde med forældrene omkring barnets sproglig udvikling, hvis der er behov for dette.

Tiltag

- Vi er sproglig rollemodeller, vi sætter ord på det vi gør, taler tydeligt og introducerer børnene for nye ord og begreber.
- Vi har en sproggruppe, hvor der er særlig fokus på sprogets udvikling
- Vi er bevidste om den voksnes placering ved spisning, aktiviteter og andet, så det er børnene og samtalen der er i fokus.
- Vi irttesætter ikke barnet i "forkert tale", men gentager naturligt ordet.
- Vi hjælper børnene til at indgå i dialoger, hvor der veksles mellem at snakke og lytte.
- Vi vil anvende sprogunderstøttende materiale. (Sprogkufferter, bøger, "hit med lyden", sange, spil, piktogrammer mm.)
- Vi anvender dialogisk læsning
- Vi skaber rammer der giver plads til højtlesning, rim og remser, sange og sanglege, højtlesning, spil og leg med ord.
- Vi bruger visualisering i form af billeder og konkrete til at understøtte børnenes læring.
- Vi er bevidste om den gode tone.
- Vi er opmærksom på det enkelte barns sproglig udvikling og støtte med fokuseret indsats, hvor det kræves.
- Vi inddrager forældrene og er i tæt dialog omkring barnets sproglige udvikling.
- Vi gør skriftsproget synligt i børnehaven og støtter børnene i deres nysgerrighed og dialog omkring billeder og ord.

Krop sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden samt følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

§ 9 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

I Balle Børnehave er en af vores kerneværdier motorik. Krop, sanser og bevægelse, det er en stor del af vores hverdag, da en god motorik er essentiel for børns leg, udvikling og læring. Vi erfarer og lærer igennem kroppen og de muligheder skal vi give børnene, at være i motorisk balance har stor betydning for barnets indlæring i skolen. I Balle Børnehave har vi en uddannet motorikvejleder, der kan lave en grundmotorisk afklaring på børn der er motoriks udfordret og efterfølgende lave et træningsforløb for det enkelte barn. Motorikvejlederen er i tæt dialog med personale og forældre, for hele tiden at være skarp på den helt rigtige indsats for det enkelte barn. Vi anvender skolens idrætshal og på legepladsen er der rig mulighed for at børnene bliver udfordret motorisk.

Tiltag

- Vi har en uddannet motorikvejleder
- Vi tilrettelægger læringsmiljøer der sikrer at børnene kan udfolde sig kropsligt igennem dagen.
- Vi bruger aktivt skolens idrætshaller, legeplads, nærmiljøet og skoven.
- Vi laver planlagte motoriske aktiviteter som foregår igennem leg med børnene
- Vi skaber rum til at børnene selv kan lave motorikbaner
- Vi har en legeplads der udfordrer børnene motorisk.
- Vi udfordrer børnenes grov og finmotorik og sanserne
- Vi skaber plads til at børnene kan fordybe sig spontan eller ved planlagte aktiviteter, hvor finmotorikken udfordres. Ved at klippe, tegne, klistre og male mm. Alt er i børnehøjde og til fri afbenyttelse.
- Vi arbejder med mindfulness og massage
- Vi serverer sundt og varieret kost for børnene og opfordrer dem til at smage på nye ting.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s.44-45

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

§ 11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

I Balle Børnehave ser vi vigtigheden i, at børn stifter bekendtskab med naturen, at de oplever glæden ved at være i naturen, som rummer uanede muligheder for fysisk og psykisk udfoldelse og ikke mindst glæden ved årstidernes skiften. Det er vigtigt at børnene tilegner sig mange forskellige erfaringer med natur, naturfænomener og miljø. At de får kendskab til naturens kredsløb, affald og nedbrydningsprocesser, så de derigennem lærer at passe på naturen og bliver medskabere af en bæredygtig udvikling. Naturen rummer mange muligheder for udvikling af sanser, fantasi og kreativitet og vi må ikke lade os begrænse, men være nysgerrige sammen med børnene, hvad optager dem og følge deres spor.

Science giver os mulighed for at arbejde med naturvidenskabens forståelser og begreber i børnehøjde. Vi eksperimenterer med forskellige ting og materialer og vi skal understøtte børnenes forståelse og nysgerrighed. Vigtigst af alt, så skal det foregå gennem nysgerrighed og leg.

Tiltag inde og ude

- Vi arbejder med at skabe rum og tid til leg og fordybelse, så børn kan udforske og undersøge naturen både ude og inde
- Vi arbejder med årstiderne
- Vi tager på ture ud af huset, både i naturen men også i nærmiljøet
- Vi undersøger livet i naturen og eksperimenterer med naturens materialer
- Vi lærer børnene at færdes i naturen, hvordan vi passer på den og hvordan de behandler dyr og planter med respekt
- Vi vil være engagerede, nysgerrige og aktive i udelivet, sammen med børnene. Uanset vejret, det er kun tøjlet der sætter begrænsninger for udelivet.
- Vi vil følge børnenes spor og skabe temauger, med pludselige opståede interesser fra børnenes side. Vi vil bruge den tid der skal til, forlænge dagene til emnet er "udtømt" eller afslutte, når interessen daler.
- Vi vil skabe tid til fordybelse, så vi kan udforske, eksperimenterer og lave små forsøg, der kan udfordre børnene og blive nysgerrig på natur og naturfænomener.
- Vi vil lave sansekasser
- Vi vil samle affald i naturen og snakke om affaldssortering
- Vi vil besøge Økolariet med den store gruppe
- Vi vil bruge genbrugsmaterialer når vi har kreative dage
- Vi vil have fokus på at mindske madspild
- Vi vil inddrage børnene i at så og plante blomster og følge processen i at spire.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Den styrkede pædagogisk læreplan, Rammer og indhold, s.46-47

Læringsmål

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

§ 13 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer

I Balle Børnehave er vi bevidste om at skabe et læringsmiljø der sikrer at børnene får erfaring med kultur, æstetik og fællesskaber. Vi skal præsentere mange forskellige kunstarter, som billeder, maleri, musik, sang og litteratur mm. Børnene skal have mulighed for at få mange indtryk, de bliver udfordret på deres niveau og kan derigennem møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden og de fællesskaber de indgår i.

Tiltag

- Vi vil have fokus på det æstetiske børnemiljø og inddrage børnene
- Vi vil lære børnene respekt for forskelligheder og præsentere dem for forskellige kulturer.
- Vi har traditioner omkring højtider som fødselsdage, fastelavn, påske, høst og jul.
- Vi giver børnene erfaringer med at deltage i kulturelle fællesskaber som samling, sanglege og højtider mm.
- Vi vil give børnene erfaringer med materialer, teknikker og kunstarter.
- Vi har "Shanes verden" hvor børnene laver fantasifigurer og udstiller det færdige resultat.
- Vi skaber rum og muligheder for kreativ udfoldelse i planlagte aktiviteter. Men følger også børnenes spor og lader dem blive inspireret og følge egen fantasi, ved at have kreative materialer til at stå i børnehøjde.
- Vi vil følge børnenes spor og give dem mulighed for at eksperimentere med forskellige kulturelle udtryksformer.
- Vi benytter os af nærmiljøets kulturelle tilbud
- Vi laver musik, skuespil og teater for hinanden

Inddragelse af forældrerådet

”Forældrebestyrelsen i kommunale, selvejende og udliciterede daginstitutioner skal inddrages i udarbejdelsen, evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan samt i daginstitutionens arbejde med at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole.”

Dagtilbudslovens § 15, stk. 1 og 2

Balle Børnehaven er en mindre enhed i en større organisation, der omfatter en friskole, en efterskole og en børnehaven. Da bestyrelsen er et led højere i organisationen, giver det bedst mening, at det er forældrerådet i børnehaven, der inddrages i udarbejdelsen, evalueringen og opfølgningen på den pædagogiske læreplan.

Forældrerådet består af 3 forældrerepræsentanter, hvor den ene er formand, 1 medarbejderrepræsentant, lederen af børnehaven og skoledirektøren som deltager efter behov.

Dokumentation og evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.”

”Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.”

”Evalueringen skal offentliggøres.”

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3

I Balle Børnehave dokumenterer vi på flere forskellige måder. I forhold til forældrene, har vi en tavle i børnehaven, med forskellige informationer. Hver fredag modtager de en besked via børnehavens intra system VIGGO, om "ugen der gik" og en gang om måneden får de et nyhedsbrev, om børnehaven generelt og vigtige datoer. Vi er i dialog med forældrene hver dag, da det er vigtigt at vi er fælles om barnet og gruppens trivsel, udvikling, læring og dannelse. At barnet oplever et samspil mellem læring i hjemmet og i børnehaven.

Vi lægger billeder på børnehavens facebook side og på børnehavens hjemmeside, der viser hvad vi laver i ugens løb og forældrene kan følge deres børns aktiviteter og hverdag i børnehaven.

Vi udstiller og udsmykker i børnehaven, ud fra de temaer vi har gang i. Så der altid vil være en god atmosfære i børnehaven og børnene kan kommentere, filosofere, vise og nyde, hvad de selv har været med til at lave.

Vi laver "barnets bog", en bog der følger barnet de tre år barnet er i børnehaven. Den indeholder billeder og tegninger, kort sagt, en bog om børnehavelivet. Bogen giver vi til barnet den dag barnet har sidste dag i børnehaven. Bogen er tilgængelig for børnene i hverdagen og de kigger ofte i den og snakker lystigt om billederne og de ting de har lavet.

En gang om året, laver vi to årshjul, en til forældrene, med højtider, lejr og generelle vigtige datoer. Samtidig laver vi også et årshjul i personalegruppen, med vigtige ting og datoer, vi skal husket i løbet af året.

Vi har børnemiljøvurdering hvert andet år, her bliver både børn, forældre og personaler inddraget. Når vi afslutter projektet, dokumenterer vi arbejdet synligt i børnehaven, til stor glæde for både børn og voksne. Efterfølgende bliver den evalueret i personalegruppen og tiltag bliver sat i gang, hvis der er behov for det.

Desuden har vi også:

- Pædagogisk dag en gang om året
- Personalemøder en gang om måneden
- Pædagogmøde en gang om ugen.
- MUS samtaler en gang om året
- Kurser og uddannelse
- Vi anvender Hjernen & Hjertet

Til personalemøde gennemgår vi alle børn og deler dem ind i rød, gul og grøn gruppe. Dette kan variere fra måned til måned, alt efter hvor barnet er. Vi laver en intern handleplan på de gule og røde børn, vi italesætter hvad målet for den pågældende måned er og ingen personaler er i tvivl om, hvor vi sætter ind og hvem der gør hvad. Handleplanen bliver evalueret hver gang vi har personalemøde. Se nedenstående skema.

Handleplan for de gule og røde børn

Barnets navn:

Alder:

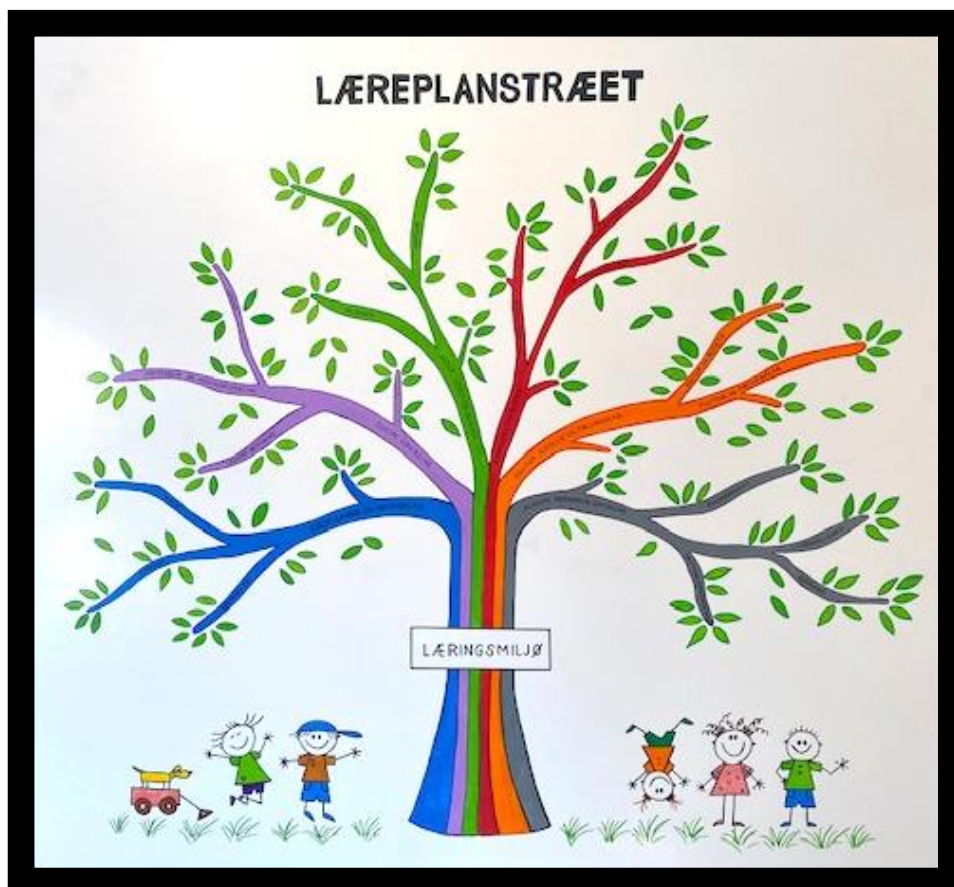
Gruppe:

Dato:

Hvad er barnets udfordring? Hvor ofte: Hvilke sammenhænge: Hvad er barnets intention med det barnet gør: Barnets styrker:	
Mål <i>Hvad vil vi gerne opnå?</i>	
Tiltag <i>Hvad vil vi gøre for at nå målet?</i>	Ansvarlig <i>Hvem gør hvad?</i>
Tegn <i>Hvad vil vi se efter for at vurdere, om vi er på vej til at nå målet?</i>	
Skal vi sparre med Pædagogisk rådgiver? <i>Hvad har vi brug for?</i>	

Forældresamarbejde <i>Skal forældrene inddrages og med hvilke tiltag?</i>	Ansvarlig <i>Hvem gør hvad?</i>
Opfølgning <i>Hvordan og hvornår vil vi vurdere, om vi har nået målet?</i>	Ansvarlig <i>Hvem gør hvad?</i>
TBCU <i>Hvis indsatsen ikke har den ønskede virkning, hvornår skal barnet da, senest på konsultativmøde?</i>	

I Balle Børnehave arbejder vi med læreplanstræet. Læreplanstræet er et visuelt pædagogisk arbejdsredskab, der er lavet ud fra grundlaget for *Den styrkede pædagogiske læreplan*. Det er en visuel tilrettelæggelse af læringsmiljøer. Læreplanstræet (se nedenfor) er et træ med 6 grene som viser de 6 læreplanstemaer. På grenene er der kviste og blade, her sætter vi forslag til gode ideer og aktiviteter indenfor hvert læreplanstema.

Formålet med arbejdsmetoden er at rammesætte børnenes hverdag, med så optimale læringsmiljøer som muligt, den bedst tænkelige indretning og de mest interessante legezoneer ud fra, hvor børnene er lige nu og her og ud fra hvilken årstid det er.

Til personalemøde vælger personalet et tema og ud fra det valgte tema, arbejdes der med gode ideer til alle 6 læreplanstemaer. Ideerne skal være konkrete og bliver skrevet på post-it og sat på læreplanstræet. Efterfølgende brainstormer vi med børnene, hvor de kommer med gode ideer til, hvad vi kan lave ud fra det valgte tema. Deres ideer bliver også sat på læreplanstræet. Når alle har sat ideer på tavlen, laver personalet en månedsplan ud fra tema og ideer. Vigtigt er, at hvert enkelt tema tager den tid det tager. Projekter kan tage 14 dage eller flere måneder, vi skal følge børnenes spor og fortsætte så længe det giver mening.

Når et tema er slut, reflekterer og evaluerer vi på projektet, hvad gik godt, hvad har vi lært, hvad gik mindre godt

Evaluering af *Den styrkede pædagogiske læreplan*

Den styrkede pædagogiske læreplan, er et dynamisk redskab, der løbende kan ændre sig. Men overordnet bliver den evalueret hvert andet år.